

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Be-reshit

Shelomoh ben Yitṣṭaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

᠔

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10050

ותבא הבכירה ותשכב את אביה ולא ידע
 בשכבה ובקומה : לד ויהי ממחרת ותאמר
 הבכירה אל הצעירה הן שכבתי אמש
 את אבי נשקמו וכן גם הלילה ובאי שכבי
 עמו ונחיה מאבינו זרע : לה ותשקין גם
 בלילה ההוא את אביהן וזנתקס הצעירה
 ותשכב עמו ולא ידע בשכבה ובקמה :
 לו ותהרין שתי בנות לוט מאביהן :
 לז ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב
 הוא אבי מואב עד היום : לח ותצעירה
 גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי
כ הוא אבי בני עמון עד היום : ס א ניסע
 משם אברהם ארצה הנגב וישב בין קדש
 ובין שור ונגר בגרר : ב ויאמר אברהם
 אל שרה אשתו אחתי היא ושלה אבימלך
 מלך גרר ונקה את שרה : ג ויבא אליהם
 אל אבימלך בחלום ויאמר לו
 הנה מת על האשה אשר לקחת והוא
 בעלת בעל : ד ואבימלך לא קרב אליה
 ויאמר אדני הנני גם צדיק תהרני : ה
 הלא הוא אמר לי אחתי הוא והיא גם
 הוא אמרה אחי הוא בתם לבבי ובנקין
ז כפי עשיתי זאת : ו ויאמר אליו האלהים
 בחלום גם אני ידעתי כי בתם לבבך עשית
 זאת ואחשך גם אני אתה מחטוי לי
 עדין לא נתתיך לגנע אליה : ז ועתה
 השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל
 בעדך וחי ואת אינך משיב דע כי מורת

תמות

ובמקימה : לד ונהו ביומא דבתרוהי
 ואמרת רבתא לוצירתא הא שכיבית דמשא
 עם אבא נשקיניה חמרא אף בליליא ועולי
 שכובי עמיה זנקיים מאבויא בנין :
 לה ואשקיאה אף בליליא שהוא ית
 אבוהן חמרא וקמת וצירתא ושכיבת עמיה
 ולא ידע במשכבה ובמקימה : לו ועדיאה
 פרתו בנת לוט מאבויא : לו וילידת רבתא
 בר וקרת שמה מואב הוא אבוהן דמואבאי
 עד יומא דין : לח ווצירתא אף היא
 ילידת בר וקרת שמה בר עמי הוא אבוהן
 דבני עמון עד יומא דין : א ונטל
 מתמן אברהם לאדע דרומא ויתב בין דקס
 ובין חקרא ואתותב בגרר : ב ואמר אברהם
 על שרה אחתיה אחתי היא ושלה אבימלך
 מלכא דגרר ודבר ית שרה : ג ואתא
 מימר מן קדם יי לנת אבימלך בחלמא
 דליליא ויאמר ליה הא את מאית על גיסק
 איתתא דרבתא והיא אתת גבר :
 ד ואבימלך לא קריב לנתה ואמר יי העם
 אף ובאי תקטול : ה הלא הוא אמר לי
 אחתי היא והיא אף היא אמרת אחי הוא
 בקשיטות לבי ובזכאות ידי עבדית דא :
 ו ואמר ליה יי בחלמא אף קדמי גלי
 אדי בקשיטות לבך עבדת דא ומנעית
 אף אנא יתך מלמחטי קדמי על כן לא
 שבקתך למקרב לנתה : ז ובען ארתיב
 אתת נבכא ארי נביא הוא וצלי עלך וחיית

ואם

במשקבה ולא ידע בקומקמה : ילד זכה וזכה מיום מקרא ואקבת בכתא ליערקתא הא כבר שמישירי במשי עם אבא
 בשקניה מקרא ארף בליקיא דין וזרין ועולי שומשי עמיה רנקים מאכונא בגין : לה ואשקיאן ארף בליקיא בהוא
 ית אבוהון חמר ורין נקמת זעקתא ושמישה עמיה ולא ידע במשקבה ולא בקומקמה : לו ואתעברין ברמין בנת לוט
 מאבוהון : לו ויליבת בכתא בר נקמת שמייה מואב ארום מאבוהא אתעברת הוא אבוהים דמאכא עד יולא דין :
 לה וזעקתא ארף היא יליבת בר נקמת ית שמייה בר עמי ארום בר אבוהא הוא הוא אמייהון דעמא מאכא עז
 זמן יומא דין : א ונטל מסמן אקרקים לארבע דרוקא ותיב ביני הקס וביני תנרא ואתגבת בגרר : ב ואמר אברקס
 על שרה אנממיה אחותי היא ושבר אבימלך מלקא דגרר דבר ית שרה : ג ואתא מיטר מן קדם יי לנת אבימלך
 בקלקא דליקיא ואמר ליה הא אנת מניית על עיסק אנתתא דנתת והיא מכעלא לקבר : ד ואבימלך לא קריב
 לקבה למספאברו ואמר יי חבר עקמין דלא חב ארף חמי ליה למנפי קרינא אתקטיל : ה תלא הוא אומר לי דאנת
 היא ודינא ארף היא אקבת אחי הוא בקישטות לקבי וקנפאת יבני עבדות דא : ו ואמר ליה מימרא בן בחילמא
 ארף קדמי גלי ארום בקישטות לבבך עבדת דא וקנעית ארף אגא מלמחטי קדמי בגין דו לא שבחתיך למקרב לגבה :
 ז ורען אתיב איתת דבר ארום נבוא הוא נצלי עלך ותחי ואין ליתך מתיב בע ארי מימיתת מסות אנת וכל דילך :

ח ואקדים

דשי

פשמר ליל שני מלשות : (א) אחר דכי לוי כל מי שהוא להוט אחר כולמום של עריות לסוף מאכילים אותם כשרו : (ב) וזהו דין וזו :
 אף על פי שאין האשה מתעברת מביאה ראשונה אלו שלטו בעצמן והניחו ערותן (ספרים אמרים עדותן) לחון ועברנו מביאה ראשונה :
 (ג) כוואב . זו שלא היתה נמועה פירשה שמאטיה הוא . אבל נעירה קראתו בלשון נקיה וקבלו שכר בימי משה שנאמר ככל
 עמון (דברים כ) אל תתגר כס כלל וכנחל לא הזיר אלא של זלחם כס אכל לזערו התירו : (א) ויסע מושם אברהם .
 כשראה שמרבו הכרכים ונסקו העובדים והשבים נסג לוימס . (ב) דבר אחר להרחק מלוט זילא עליו סר רע שכל על כנותו :
 (ב) ויאמר אברהם . כאן לא נטל רשות אלא על כרחיה שלא כעוכתה לפי שכר לוקחה לכית פרעה ע"י כן : אל שרה אשתו
 על שרה אשתו . כינא כו (שמואל א' ד') אל הלכת ארוןינו . ואל מות מעיה . שניהם בלשון על : (ד) לא קרב אליה .
 המלך מנעו כחו שנאמר לא נתתך ולגמוע אליה : הגויגם צדיק תהרג . אף אם הוא צדיק תהרגו שמוא כך דרכך לאחד האומות הנס כך
 עשית לדור המבול ולדור הפלגה אף אני אומר שהרשם על לא דבר כזש שאתה אומר להרגני : (ה) גם היא . לרכות עבדים
 ונחלים והחריס שלה (פי' שומרי נזמים ורועי חמרים) את כלם שאלתי ואחרולי אחיה הוא : בהם לבבי : שלא דמית לחטוא :
 ובקיון כפי . נקי אני מן החטא שלא נגעתי בה : (ו) ידעתי כי בקם לבבך וגו' . חמת שלא דמית מתמילה לחטא אכל תקיין
 כפיס חין כאן (הלא חמרה משמוש ידים יש כאן) : לא נהיך לא מן הים שלא נגעתי בה אלא משכתי אני אותך ומטוא ולא נתתי לך
 כח זקן (בראשית לא) לא נתנו אליהם זקן (שופטים טו) לא נתנו אליהם זקן : (ז) השב אשת האיש . ואל תהא סבור שמו
 תתגב

דשב

בהפך שהביא זכוב של אש : (א) עד היום בימי משה . וכן כל עד היום עד ימי הסופר שכתב את הדבר : (ב) ואבימלך לא קרב אליה :
 להעד מה שהק"ה אומר על כן לא נתתך לנגוע אליה . (ז) כי נבאי הוא . לשון ניב שפטים . רגיל אנלי ונדבר את דבריו ואני אהוב
 את

מכלל יופי

(לה) (ובקומה) . דצעורה חסדו יי (לו) (זההרין) לא
 נכתבה ההא :
 ב (א) (אל שרה אשתו) . בא במקום בעבור כלומר
 בעבור שרה אזי היה אל במקום על כמו ימוקל
 ית אל ההרים לא אכל : (ד) (הגויגם צדיק) ד' יונה אמר
 כי יגופל על איש אחר והישר בעיני כי בעבור עמו
 אמר כי היה קצף ה' עליו ועל עמו וכן אמר כי

זכר

תמות אתה וכל אשר לך : ה וישכם
 אבימלך במקר ויקרא לבגד עבדו וידבר
 את בגד הדברים האלה באזניהם ויראו
 האנשים מאד : ט ויקרא אבימלך לאברהם
 ויאמר לו מה עשית לנו ומה השאתי לך
 ביהבאת עלי ועל ממלכתי חטאת גדלה
 מעשים אשר לא יעשו עשית עמדי :
 ו יאמר אבימלך אל אברהם מה ראית
 כי עשית את הדבר הזה : יא ויאמר
 אברהם כי אמרתי בק אין יראת אלהים
 במקום הזה והרגוני על דבר אשתי :
 יב וגם אמנה אחתי בת אבי הוא אך
 לא ברת אמי ותהי לי לאשה : יג והי
 כאשר התעו אתי אלהים מבית אבי נאמר
 לה זה חסדך אשר תעשי עמדי אל כל
 המקום אשר נבוא שמה אמרילי אתי הוא :
 יד ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדים
 ושפחת ויתן לאברהם וישב לו את שרה
 אשתו : טו ויאמר אבימלך הנה ארצי
 לפניך בטוב בעיניך שב : טז ולשרה אמר
 הנה נתתי אלק לך כי אתה הנה הוא לך
 כסות

ואם לימד מיתב דע ארי מימת תמות
 את וכל דלך : ה ויאמר אבימלך
 בצפרא וקרא לכל עבדו ומלל ית כל
 פתמיא האילין קדמיהון ודחילו וברו
 לחדא : ט וקרא אבימלך לאברהם ויאמר
 ליה מה עבדת לנא ומה חבתי לך ארי
 איתיתא עלי ועל מלכותי הובאת רבתא
 עבדין דלא כשרין לאת עבדה עבדת עמי :
 ו נאמר אבימלך לאברהם מה חגרת
 ארי עבדת צת פתמיא חדין : יא נאמר
 אברהם ארי אמרית לחוד לית דחלתא
 דני בארצא חדין וקטלונני על גיסק
 אחתי : יב וברס בקושטא אחתי בת
 אבא היא ברס לאבת אמי והות לי
 לאנתו : יג והנה כד טעו עממיא בחר
 עבדי דיהון יתי קריביי לדחלמיה מבית
 אבא ואמרית לה דין טבותיך דרעבדין
 עמי לכל ארצא דנהך לממן אמרי עלי
 אחי הוא : ד ודבר אבימלך צאן ותורין
 ועבדין ואמרו ויהב לאברהם ואחייב ליה
 נת שרה אתתיה : טו נאמר אבימלך הא
 ארצי קדמך ברחמיך בעיניך תיב :

טז ולשרה אמר הנה יתבית אלקיך כי אתה הנה הוא הוא לך כסות

דיקר

רשי

עתנגה כענין ולא יקבלום או יטאך ולא יתפלל עליך (א) לאחימלך ומוי נפרסמו שלא נבעתיה (ב) ל כי כפיא הוא . וידע שלא נבעתי
 בה למיכד ויתפלל בעדך (ב"ק צב) : (ט) כועשים אינך לא יעשו . עכה אשר לא הורגלה לנא על כדויה בזה לנו על ידך
 עזרת כל כתיבם של ארע ושל קעניס ורעיו ואזנים וחוטם : (יא) רק אין יראת אלהים . חכמאי שכל לעיר על עסקי אכילה ושקייס
 שאלין אותו או על עסקי אשתו שאלין אותו . (ב"ק שם) אשתך היא או אחותך היא : (יב) אחתי בת אבי היא . וכתאם
 שותרת לנבאם שאלין אבות לנביע"א . וכדי לאות לכרויה שיהיה כן . ואת ופלק בת אחי היתה . בני כניס כרי הן כניסם והרי
 היתתו של תרת וכך חונך ללבו כי אנשים אחים חנקו . אך לא בת אבני . הן מאם אחת היתה : (יג) ויהי כאשר התעו אותי

ח ואקדים אבימלך וגוי : ט וקרא אבימלך לאברהם ואמר מה עבדת לנא וכוא חבית לך ארום אמתא עלי
 געל מלכותי חזקא רבא עברין דלא בשרין לאתעבדא עבדת עמי : י ואמר אבימלך לאברהם מה חמיתא ארום
 עבדת ית פתגמא דרין : יא ואמר אברהם ארום אמרית בלבבי לחוד לית דחלמא בניי באתרא דרין ונקטלוגני על
 עיסק אנתי : יב וברם בקרשטא אחתי ברת אחא דאיבא היא ברם קלא כגניסת אימא ונתת לי לאנתו :
 יג ונתת בר בעו לאטעגאח יתי פלחי טענותא ונקפית מבית אבא ואקרית לה טיבחד דתעבדו עמי לכל אתרא
 דינתך למקן אקרי עלי דאחי הרא : יד ונסב אבימלך עאן ותורין ואמתי ויבב לאברהם ואתיב ליה ער שרה
 אנתייה : טז ולות שרה אמר היא יקבית אלף שלעין
 דכסף לאתוך קא אינו לך פחמרא דענין תלף דאתכסית
 כא בעליך ליליא קרא וקמית ימיה דאילוי יקבית ית כל
 דהוה

ירושלמי

ולשרה קא יקבית אלף שלעין דכסף לאתוך קא בספא
 בהרא יתיב ליד פתגנה תלף דאתכסית מן ענין דאברהם
 בעליך

רש"י

וגו' . אונקלוס תרגם מה שתרגם ויש לישב עוד דכר דכור על אפינו . כשאניאני הקב"ה מכית אבי להוית משוטט וכד מוקוס למוקוס
 וידעתי שאעבור מוקוס רשעים ואומר לזהו מסדך : כאשר החצו : לשון רבים ואל תתמוז כי הרבה מוקומות לשון אלהות ולשון מרות
 קרוי לשון רבים . אשר הלכו אלהים . אלהים חיים . וכל לשון אלהים לשון רבים . וכן ויקח אדוני יוסף . אדוני
 האדונים . אדוני הארץ . וכן בעליו עמו . והעד בבעליו . ולס תאמר מהו לשון התעו כל הגולה מוקומו ואינו מיוסד קורא תועה .
 כנוו (בראשית כא) ותלך ותתע . (תהלים קיט) תעיתי כשה אובד . (איוב לח) יתעו לכלי אוכל ינאו ויתעו לבקש אכלס .
 אמרי לי . עלי וכן (בראשית כו) וישאלו אנשי המקיס לאשתו . על אשתו : וכן (שמות יד) ואמר פרעה לבני ישראל .
 כמו על בני ישראל . (שופטים ט) פן יאמרו לי אשה הרגתהו : (יד) ויתן לאברהם . כדי שיתכיים ויתפלל עליו : (טו)
 הנה ארצי לפניך . אבל פרעה אמר לו הנה אשתך קח ולך . לפי שנתירא שהמזריים שטופי זמא : (יו) ולשרה אמר . אבימלך
 לכבודה כדי לפייסה הנה עשיתי לך כבוד וזה כתיב מיון לאחיק שאמרת עליו אחי הוא הנה הנמוון והכבוד הזה לך כמות עינים . לכל
 אשר אהך . יכסו עיניהם שלא יקלוד שאלו השיבותיך ועלידינם : ואת כל . ועם כל כלי עולם : ונוכחת . יחא לך פתחון פה
 מוון ולפייסה וידעים יהיו שעל כרחי השיבותיך ועלידינם : ואת כל . ועם כל כלי עולם : ונוכחת . יחא לך פתחון פה
 להתוכח ולהראות דברים נכרים הללו ולמון תוכחה בכל מוקוס ברור דברים וכלע"ז אשפרו"פיר . ואונקלוס תרגם כפטיס אמריס
 ולשון המקרא כך הוא מופל על התרגום הנה הוא לך כמות של כבוד על העינים שלי ששלטו כך וככל אשר אתך ועל כן תרגמו וסוית
 יתיך

רשב"ם

את דבריו ושומע תפלתו : ויתפלל בעדך שהרי הוה צריך רחמים ככתוב לפנינו כי עזר עזר וגו' : (יב) אחותי בת אבי . כי בני בני
 הרי הם כבנים והיא היתה בת הרון בן תרח : אך לא בת אחי . לא אחותי ממש שיצאת מכתן אחי והיא מותרת לי ותיב לי לשה :
 (יג) כאשר התעו אותי . הנלני מוקומוי סלמך לך לך מארץ וזהו שכתב ארמי אוכד אבי עשוס שהגלה משס . כיהתעו אותי ואוכד אבי
 כפל לשון הוא כדכתיב תעיתי כשה אובד . לאן אוכדות היו עמי רועים התעוס : אמרי לי . אחי עלי : (טו) ולשרה אמר .
 דברי פיוס ותנחומים הנה כקמתי אותך בתחלה לא כאונס ולא בכח אלא כמנהג נישואין שהרי כתיב ויהר ומתן אלף כסף לאחיק בשביל
 שהייתי סבור שהיה אחיק כמו שאמרת לי ולא זהו ומתן של לאן וכקר שנתן אבימלך לאברהם לכסות אלא קודם שהביאה אל ביתו שאפי' פרעה
 שבעש ויתר כתוב כו ולאברהם הטיב בעבורה קודם נישואין וכ"ש אבימלך : כתיב אלף כסף . מתחלה כדכתיב בפרעה וכדכתיב הרבו עלי
 מקר

מכלל יופי

וכן כראשית יב והיה ברכה ופירושו ותרפא כמו יהושעה
 ער חיותם ישגיח למ . ומרחו על השחין ויחי : (ט) (מה)
 עשית לנו . בסגול והוא שאלה על הדבר :
הטאה גדולה . טחא גדול לשכבת אשת איש . או
 טעמו עונש גדול והוא מה שיעדוה' שימות הוא וכל
 אשר לו :
 (יא) (רקאין יראת אלהים) . טעם מלת רק רוצה לומר
 אף על פי שהארץ טובה רק זה הדבר הרע בה כי אינם יראים
 השם ויהרגוני בעבור שתהיה להם אשרני מופקרת :

בסות עינים לכל אשר אתך ואת כל ונכחת :
יז ויתפלל אברהם אל-האלהים וירפא
אלהים את-אבימלך ואת-אשתו ואת-התו
וילדו : יח כי-עצר עצר יהוה בעד כל-
החם לבית אבימלך על-דבר שרה אשר
כא אברהם : ס א ויהוה פקד את-שרה
באשר אמר ויעש יהוה לשרה ובאשר
ת דבר : ב ותהר ותלד שרה לאברהם בן
לזקנו למועד אשר-דבר אהו אלהים :
ג ונקרא אברהם את-שם-בנו הנולד-
ד וישמו את-שם-הילד אשר-ילדו שרה יצחק : ד ונקמ
אברהם את-יצחק בנו בן-שמנת ומים
חמישי באשר צנה אהו אלהים : ה ואברהם בן
מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו :
ו ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים כל-
השמע יצחק-לי : ז ותאמר מי מלל-
לאברהם היניקה בנים שרה כי-ילדתי בן
לזקניו : ח ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם
משתה גדול ביום הגמל את-יצחק :

ט ותרא

רשי

דיקר-עיונין חלף דשלחית ודברתך וחזית
יתיד ונת כל דעימך ועל-כל מה דאמרת
איתוכחת : יז וצלי אברהם קדם-י ויאסי
י ית אבימלך ונת אתתיה ואמהתיה
ואתרוחו : יח וארי-מיחד אחד יי באפי
כל פתח-ולדא לבית אבימלך על-עיסק
שרה אמת אברהם : א ויי דכיר ית-שרה
במא דאמר ועבד יי לשרה כמא דמלל :
ב ועדיצת וילידת שרה לאברהם בר
לסיבתוהי לזמנא דמלל יתיה יי : ג ונקמ
אברהם ית-שום-בריה דאית-יליד ליה
דיליבת-ליה שרה יצחק : ד ונקמ אברהם
ית-יצחק בריה בר-תמניא יומין כמא
דפקיד יתיה יי : ה ואברהם בר-מאת
שנין בד-את-יליד ליה ית יצחק ובריה :
ו ונקמרת שרה חדנה עבד לי יי כל דשמע
יחדי לי : ז ונקמרת מאן מהימן דאמר
לאברהם קניס-דתוניק בנין שרה ארי-ילידת
בר לסיבתוהי : ח ורבא רבא ואית-חסייל
ועבד

ועבד

יתיד וית כל דעמך . ויש מדרש אגדה אבל ישוכללסון המקרא פירשתי : (יז) וילדו . כתרנוק ואיתרווחו נפתחו נקביהם והוציאו
לידה שלהם : (יח) בער כל רחם . כנגד כל פתח : על דבר שרה . על פי דבורה שלמה : (א) וה' פקד את שרה
וגומר . (ב"ק צב) סתן פרעה וזו ללמדך שכל המבקש רחמים על מכירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה שחומר ויתפלל
וגו' וסמך ליה וה' פקד את שרה שפקדה כבר קודם שרפא את אבימלך : פקד את שרה . כאשר אמר הכריון : כאשר דבר . כל-
זה ויכן היא אמירה ויכן הוא דבור . אמירה ויאמר אלהים אבל שרה אשתך וגו' . דבור היה דבר ה' אל אברהם ככרית בין הכתרים שם
כאמר לא יירשך זה וגו' . והביא הירש משרה : ויעשה ה' לשרה כאשר דבר . לאברהם (ולאברהם כוונתו) : (ב) למועד
אשר דבר : רבי יודן ורבי חמא (רבי יודן אומר מלמד שכולד לט' חדשים שלא יאמרו מכינו של אבימלך הוא נרבי חמא אומר לו' חדשים) :
למועד אשר דבר אהו . דמליל יתיה את הסועד דבר וקבע כשאמר לו למועד אשוב אליך שרט לו שריטה כמותל אומר לו כשתגיע חמה
לשריטה זו כשנה האחרית תלד (ו) : (לוקניו שהיה זיו איקיטין שלו דומס לו) : (ו) יצחק לי . ישמח עלי ומדרש אגדה הרבה עקרות נפקדו
עמה הרבה חוליס כתרפאו טובים הרבה תפלות בענו עמה ורב שחוק היה בעולם : (ז) מי מלל לאברהם . לשון שכתות זכות
(כמו מי פעל ועשה מי כרא אלה) ראוני הוא ומי הוא שומר הכתנתו הק"כ מכתים ועושה : מלל . שיהה כתוב וכל אומר דבר
גימטריא שלו ק' כלומר לסוף מאה לאברהם : היניקה בניו שרה . ומכובנים לשון רבים כיום המשתה הביאו השרות כניהן עמה
והניקה אותם שהיו אומרות לא ילדה שרה אלא אסופי הביאה מן השוק : (ח) ויגמל . לטקף לכתש : (גיטין עה) טעורת
גדול